

Predikan i Kindaholms församling 2017 av Tobias Bäckström

13 sönd. efter trefaldighet

”Medmänniskan”

Jer 38:7-13

Rom 12:16-21

Matt 7:12

Ps: 181, 28, 398, 602

Dagens evangelieläsning känner vi som den gyllene regeln. ”Allt vad ni vill att människorna ska gör mot er, det ska ni också göra mot dem”. Det är en regel som intuitivt känns väldigt relevant och vi hittar den i flera kulturer och religioner i lite olika varianter. Ibland är den formulerad på ett positivt sätt, som här när Jesus uttolkar den, ibland negativt: alltså att vi *inte* ska handla på ett sätt som vi *inte* vill att andra heller ska göra.

Även bland filosofer har man kommit fram till liknande formuleringar, till exempel Immanuel Kants kategoriska imperativ: ”Handla så att din handling kan upphöjas till allmän lag”.

En mer vardaglig variant är ju: ”Tänk om alla gjorde så!” Jag tror att vi alla har både hört och sagt den meningen om ett beteende som vi inte gillar. Och det finns ju ganska många ovanor som inte ställer till så mycket så länge det bara är ett fåtal som ägnar sig åt det. Om bara *en* person slänger sitt skräp i naturen det märks inte så mycket, men om hela byn börjar göra det... En sådan handling skulle inte *inte* kunna upphöjas till allmän lag och bryter därför mot det kategoriska imperativet. Tänk om alla gjorde så!

Vad betyder detta? Vad betyder att den gyllene regeln dyker upp lite här och var, inte bara bland genomtänkta filosofer utan även i vår intuitiva vardagsetik? *Jo, det betyder att Guds lag finns nedlagd i våra hjärtan.* Gud har lagt ner en regel i våra hjärtan och samveten, en regel om hur vi bäst ska leva våra liv i gemenskap med andra. Som Jesus själv säger är den gyllene regeln en sammanfattning av lagen och profeterna.

Mer än detta behövs alltså inte om vi vill leva i ett gott samhälle. Den gyllene regeln är både mycket enkel att förstå, samtidigt som den krävande att leva efter. Den förutsätter att människor är ansvarstagande och tänkande subjekt. Till att börja med måste man ju förstå vad det är man faktiskt vill! Det ställer ju vissa krav på självkänedom att man vet vad man vill. Och sen måste man ha en viss mått av empati för att förstå vad *andra* vill. Det kanske inte är så konstigt att många människor föredrar detaljerade föreskrifter över vad man får och inte får, så slipper man tänka själv.

Det finns en ömsesidighet i gyllene regeln som är tilltalande. Den förutsätter en viss jämställdhet mellan människor. Om någon gör något mot dig finns en förväntan att göra detsamma tillbaka och tvärtom. En positiv handling besvaras med en liknande positiv.

Det är inte som i en situation med en tiggare där den ena hela tiden är mottagande och den andra givande. En sådan situation är inte en ömsesidig eller jämlik situation mellan två människor.

Självklart kan det vara så att vissa har mer kapacitet än andra att ge av sig själv. Och framförallt har vi olika förmågor och behov i olika faser i livet.

Här är gyllene regeln formulerad så att jag inte kan sitta och vänta på andras godhet innan jag själv behagar göra något. Jesus säger *inte*: det andra gör mot dig ska du också göra mot dem. Dels kan det ju faktiskt vara så att någon annan gör dig en tjänst som du inte är så intresserad av att ta emot, men då finns ingen skyldighet att göra denne samma gentjänst. Och sen kan jag inte säga att det bara är de som gjort något gott mot mig som jag är skyldig att återgälda. Nej, det som du vill andra ska göra mot dig, och då får du tänka efter vad det kan vara, det ska du göra mot dem. Och du ska göra det först! Du kan inte sitta och vänta på att de andra ska gissa sig till vad du kan vilja. Vänta inte in andra, var den som handlar först.

Det kan betyda att vill jag själv få besök när jag blir gammal får jag besöka andra först. Vill jag att andra ringer mig när jag är ensam, får jag själv också göra detta. Vill jag få hjälp med jobb och bostad den dag jag själv står utan får jag hjälpa dem som saknar detta och som kommer i min väg.

Det handlar om ett givande och tagande, en ömsesidighet om än i olika faser i livet. Sen kan det vara olika personer som är inblandade. Jag får hjälp av någon men hjälper själv en annan, men det får ändå räknas som ömsesidigt. Jag behöver inte betala tillbaka till samma person.

Det finns en film som heter *Pay it forward* som en del kanske har sett. Den handlar om 11-åringe Trevor som får en uppgift av sin SO-lärare, att tänka ut ett sätt att kunna förändra världen. Trevors idé bygger på att istället för att tacka för en tjänst genom en gentjänst så skickar man tjänsten vidare till tre andra personer. På det sättet sprider sig hjälpen. Det är ett givande och tagande där hela tiden nya människor involveras. För att förändra världen måste det börja i det lilla, enskilda människor emellan. Och man kan inte börja med att vänta in andra, då lär inget hända.

Jag började med att tala om det universella med denna regel. Vi hittar den i olika religioner och filosofier, och vi hittar den alla i våra egna samveten. Ingen kan alltså skylla på att man inget visste. Ingen kan säga att kraven var okända, oavsett om man tror att Gud är avsändare av dessa krav eller inte.

Men det universella är inte bara kunskapen om lagen utan också insikten om att man inte alltid lever upp till dem. Åtminstone om man är ärlig mot sig själv.

För ordet ”allt” i gyllene regeln kan ju upplevas betungande. Kan vi göra allt? Nej, inte vi. Vi kan komma en bit på vägen men vi når inte ända fram.

Men det finns en som gjort allt för oss, och det är Jesus själv. När han formulerade gyllene regeln är den alltså inget unikt för kristen tro. Det unika är inte lagen utan *evangeliet*. Jesus har gjort allt för oss. Han blev människa som vi, han levde ett utsatt liv. Han gick in under våra villkor. Och Jesus uppfyllde kraven i vårt ställe. Han gjorde allt för att befria oss, han gav sitt liv för att vi skulle leva.